

Un ascensor social per Catalunya

Incidents com els que es van produir als barris de les afores de París i a d'altres ciutats franceses van obrir l'aixeta del debat entorn la integració i l' inclusió social. Per a molts analítics, aquests fets van evidenciar el fracàs de l'ascensor social francès, que va haver de col·locar el famós cartell de “fora de servei”. L'alarma que ha saltat a França ens ha de servir d'avís sobre els perills de l'abandó del nostre sistema de protecció social.

1. Breu anàlisi del context. Necessitats i realitats.

Una visió ràpida sobre el panorama internacional de la protecció social ens permet constatar que els sistemes públics s'estan convertint en extremadament cars, fet que comporta que sovint en surti afectat el creixement econòmic, i per contra, quan s'intenta limitar el seu cost, es converteixen en sistemes deficients que no responen a la seva raó de ser. No podem oblidar, alhora, que sovint, i no només en situacions de dificultat, els sistemes de protecció es converteixen en mecanismes de retroalimentació econòmica del sistema, raó per la que són de difícil manegament, a més d' indiscutiblement necessaris en qualsevol sistema social modern. **La desaparició dels sistemes de protecció social a nivell europeu, per exemple, situaria el 40 % de la població del continent per sota del llindar de la pobresa.**

Dins d'una perspectiva global, la protecció social és certament escassa, ja que es calcula que només hi té accés, de forma plena, un 10 % de la població mundial.

Si bé es pensava que l'evolució i desenvolupament econòmic –en definitiva, l'accés a la industrialització de molts països del tercer món- comportaria per mimetisme l'accés a un major

grau de protecció, la realitat no ha estat aquesta, i la progressió s'ha manifestat força regressiva, fins i tot en països desenvolupats, on s'observa que la mecànica de creixement es desenvolupa en bona part amb la creació de bosses de precarització, i conseqüentment, de menys cobertura social.

L' actual concepte de protecció social ha adoptat sistemes d'ajut a l'habitatge, educació, garanties en l'accés al treball, seguretat alimentària, etc., és a dir, un conjunt de beneficis socials addicionals que proporcionen un grau de seguretat suficient a les persones envers el futur.

Aquest és el referent que ha de guiar els sistemes de protecció social, amb independència de com s'estructurin, financin o de l'abast final que puguin tenir.

D'altra banda, les dinàmiques de recés de la cobertura social justificades per l'alt cost que comporten i pels efectes negatius sobre les economies, assoleixen la reducció dels costos econòmics, però no del cost humà i social que pot representar l'aparició d'un contingent important de desprotegits, i com a tal, exclosos de la societat. La protecció social repara aquesta exclusió balsàmicament; i mai un sistema social que es vulgui mínimament preuar pot permetre l'adveniment irreparable d'un gruix, més o menys, important d'individus als qui el propi sistema, per omissió, ha pogut convertir en aliens al *modus vivendi* establert.

Tanmateix, **més que problemes en la definició, formulació o model de la protecció social – que també hi són-, el greu problema dels sistemes de protecció social és el seu finançament,** i d'això, a Catalunya, en patim les conseqüències per dues vies.

Mentre que els problemes de finançament, a la resta de països, són bàsicament la crisi de l'envelliment de la població –que fa créixer en nombre de persones dependents- i l'assoliment dels límits de la capacitat de finançament derivats de la crisi provocada per la globalització – necessitat d'optimitzar pressupostos, cotitzacions i càrrega fiscal per apaivagar la fugida-; **a casa nostra, patim un defecte estructural afegit, els dèficits del sistema de finançament actual, i del que amb l'acord Mas-Zapatero ens ve.**

El dèficit fiscal derivat de l'actual sistema de **finançament de Catalunya**, que fins i tot ens fa baixar posicions en el PIB, no convidava a un panorama especialment optimista.

D'aquest context econòmic que no permetia l'avenç en la construcció de la Catalunya Social que nosaltres propugnàvem, **en va sorgir el sistema de finançament que recollia el text de l'Estatut que va sortir del Parlament de Catalunya amb el suport del 90% dels diputats,** i en el que hi havia l'esperit de que els ingressos per habitant s'equiparessin progressivament als del Concert Econòmic. **Catalunya necessita un sistema de finançament que permeti desplegar un conjunt de polítiques socials que conformin un territori equiparat socialment, en quant a protecció, al seu potencial productiu i econòmic.** El sistema de finançament del

que venim, per contra, fa que d'un país de primera divisió com som (...no direm de Champions, ja que seria massa...), descendim a regional pel que fa a protecció social.

Mentre l' **actual sistema de finançament ens fa perdre posicions de renda disponible i capacitat de creixement**, el nou model de finançament que nosaltres defensàvem ens apropava a un model més just i més cenyit a les nostres necessitats.

D'altra banda, resulta evident que **un sistema de finançament que millori mínimament els índexs econòmics del nostre territori ja és, en si mateix, una mesura de benestar pels ciutadans de Catalunya**. La primera mesura de millora de la qualitat de vida pels ciutadans del nostre país, tant els afavorits com els desafavorits, tant dels pobres com dels menys pobres, és un sistema de finançament **que en termes globals permeti millorar la renda disponible, i per derivació, la cohesió social**.

Si cerquem panorames futurs del que pot representar per Catalunya un sistema de finançament adequat, els treballs dels professors Tremosa i Pons, ens diuen que **si hipotèticament, Catalunya hagués recuperat el dèficit fiscal patit del 95 al 98, Catalunya hauria crescut un 31 per cent més, i s'haurien creat 254.000 llocs de treball més**.

Resulta evident doncs, que la primera i essencial eina de creació d'un estat social i just amb la seva gent, passa perquè es doti d'un sistema de finançament **que ajudi a que els seus índexs de creixement i renda disponible no escanyin els seus ciutadans** i no facin els pobres més pobres i els necessitats més necessitats. Una dada que resulta contundent és la de **l'índex de llars amb dificultats per arribar a final de mes**.

Els darrers estudis¹ mostren que **a Catalunya, en l'últim trimestre del 2004, el 52.10 % de les llars tenen dificultats per arribar a final de mes**, mentre que algunes comunitats, amb saldo fiscal favorable, presenten dades més baixes (Astúries 45.3%, Cantàbria 44.5%, Castellà i Lleó 43.9%), o com també, les comunitats que aporten menys que Catalunya a la solidaritat territorial (País Basc 37.8%, La Rioja 39.6%, Navarra 39.6% i Aragó 40.4%).

Així doncs, **podem ser solidaris, podem contribuir de forma estable al sosteniment de la prosperitat de l' Estat Espanyol, però el que no pot seguir passant és que la nostra solidaritat ens faci ser més pobres i patir més dificultats que els que reben els fruits de la nostra solidaritat.**

El sistema de finançament en el que havíem treballat per la construcció de la Catalunya Social **s'havia estructurat en base a intentar reduir aquest excés de solidaritat** que ens empobreix dia a dia, que ens fa perdre competitivitat i a la vegada, genera més situacions de necessitat dins del nostre país. El professor *Noam Chomsky*, titlla de **països díscols**, aquells que són **capaços de reparar les necessitats a la resta del món però que, alhora, són capaços de permetre la creació d'un quart món a les seves ciutats, pobles o conurbacions**, permetent, d'aquesta manera, la coexistència dels majors índexs de benestar amb bosses de pobresa i població especialment desafavorida.

¹ Anàlisi dels fluxos redistributius territorials de l' Estat Espanyol. Guillem López Casasnovas, Jordi Pons Novell. Fundació Irla. Institut d'Estudis Socioeconòmics, 2005
Un ascensor social per a Catalunya JG

Catalunya, va camí d'excel·lir en aquest camp, de convertir-se en un país díscol però no per la via de l'acció directa, sinó **per la imposició externa d'un nivell de solidaritat que arrasaria el compta de resultats de qualsevol país desenvolupat.**

1.1. Per tant, a la primera planta, l'ascensor social de Catalunya havia de trobar un sistema de finançament que, essent racionalment generós amb la resta de territoris, permetés millorar els efectes perversos que pot tenir la solidaritat mal entesa, de forma que la qualitat de vida de les persones no es veiés minvada. La reforma del sistema de finançament havia de comportar l'abandó de la feixuga càrrega que impedeix l'ascens de l'ascensor social català cap els àtics del benestar i l'inclusió social.

I resulta que l'ascensor s'ha trobat que a l'edifici l'hi ha sortit aluminosi. Mentre de l'acord sobre finançament esdevingut del Parlament per la majoria dels catalans en sorgia un model que, essent racionalment generós amb la resta de territoris, permetia la construcció d'una Catalunya social generosa amb la seva gent, de l'acord Mas-Zapatero n'ha sorgit un model de finançament que trenca d'arrel qualsevol capacitat de maniobra en la línia de millorar el benestar dels ciutadans.

Com ja s'han encarregat de reconèixer abastament els experts, el nou model de finançament, no comportarà cap increment significatiu dels recursos per Catalunya, ja que els augments que per la cessió dels impostos es puguin derivar, es

veuran compensats per l'anomenat Fons de Suficiència. En definitiva, no es garanteix un increment de recursos per Catalunya.

L'acord de finançament pactat per CIU a Madrid, comportarà que Catalunya segueixi patint, per exemple,

- **els aspectes diferencials negatius que veníem patint**
- **esforç fiscal suplementari**
- **dèficit fiscal important**
- **dèficit estructural de capital públic (inversions de l'Estat en funció de la participació de Catalunya en el PIB estatal), ja que a l'acord que han assolit no es menciona la reducció del dèficit fiscal, no incorpora l'excés dels preus i tampoc es compensen els dèficits acumulats d'infraestructures, ja que el que es recull significa només un increment del 0,2 % del PIB anual (en set anys).**

Això dibuixa un panorama dramàtic a nivell social pels propers anys.

Amb un sistema de finançament que per via del dèficit fiscal i la manca d'inversions públiques, generi un context econòmic de preus diferencial als de la resta de l'Estat i una realitat econòmica que empobreix dia a dia els nostres ciutadans, poc marge de maniobra resta a per la millora de la qualitat de vida a Catalunya.

El finançament doncs, que havia de ser la corretja de transmissió que fes pujar l' Ascensor social de Catalunya, en tant que mutilat en un dels seus principis inspiradors, el de creació de benestar per les persones, farà que la Catalunya dels propers anys, (d'alguna generació segurament) continuï essent deficitària en la cohesió social dels seus ciutadans.

Si a França dèiem que els analistes varen posar el cartell de “fora de servei”, aquí teníem l'ascensor “aturat per obres” fins que ens ha caigut un acord que, acabant les obres precipitadament, ens el deixa funcionament però sense electricitat i amb alguna esquerda important a l'edifici. Haurem de seguir fent penitència (signe d'identitat dels catalans), i continuar pujant per les escales.

1.2. A aquest problema de finançament, n'hem d'afegir un altre derivat de la realitat econòmica del nostre país i de l'estructura de competències en l'establiment de les polítiques generals de protecció social. És evident que les realitats dels necessitats a Catalunya són diferents que les de la resta de l' Estat espanyol.

Per tant, és senzill comprendre que:

- l'accés a l'habitatge
- el suport a la gent gran
- els dèficits de mobilitat
- etcètera
- els ajuts a les famílies

tenen un cost diferent a Catalunya que a la resta de l' Estat. En aquest sentit, no ens cansarem de repetir que a Catalunya l' efecte de l' IPC és molt més contundent que a la resta. Segons alguns estudis, en el cas de Catalunya, **suportar una bossa de preus més alts, suposa que un mateix valor nominal de renda tingui un menor valor a efectes reals.** Això suposa que quan es **corregeix el nivell de renda familiar bruta disponible per habitant amb el poder de compra, quedem per sota del PIB per habitant.**

A partir d'això, a l'any 2003, el cost de la vida a Catalunya fou d'un **7,3 % superior que a la resta de l' Estat; mentre que a Madrid, només fou un 0,5 %.**

En canvi, a d'altres territoris, el resultat és a l' inversa, com és el cas d' **Extremadura, on varen tenir un cost de la vida un 13,1 % inferior que a la resta de l' Estat.**

Per tot plegat, l'establiment de polítiques estatals de protecció i garantia social, **no pot ser eficient si no atén la diferència. Cal deslocalitzar el gruix de la protecció social per amollar-la a cada territori, garantint la protecció real de les persones que li donen raó de ser.** No té sentit establir mesures de suport a la dependència si aquestes no atenen el cost de vida real de Catalunya. **L' actual marc competencial en matèria de protecció social no ha avançat suficient com per permetre'ns la construcció de la Catalunya social que pretenem.**

En definitiva, mai tindrem una Catalunya social com cal sense un sistema de finançament adequat i un marc competencial adaptat.

2. Línies generals i propostes estratègiques per l'establiment d'un Pla d'acció social per Catalunya.

Per tal d'elevat el nostre ascensor social, ens cal un **Pla d'acció social per Catalunya**. A nivell europeu, de l'informe sobre les prestacions de l'any 1999, neixen les grans línies de protecció social de l'Europa comuna, que estableixen la necessitat d'assolir dos objectius paral·lels en la protecció en les polítiques europees. Per una banda, l'assistència àmplia i d'alt nivell, i per l'altra, la garantia d'unes economies competitives i viables.

En el marc d'aquestes conclusions, s'apuntava com a premissa clau de cara el futur de la protecció, la promoció de la inclusió social i l'augment dels índexs d'ocupació; tenint en compte que el treball és sinònim d'inclusió social, però com també ho són l'educació, la sanitat, la formació professional i l'habitatge.

A Catalunya, aquest repte s'està desenvolupant, malgrat les limitacions que el panorama citat ens imposa, en el **Pla d'acció per a l'inclusió i la cohesió social de Catalunya impulsat des de Benestar i Família**.

En aquest sentit, el fenomen de l'exclusió social, a més d'englobar les situacions clàssiques de pobresa (és a dir, les que fan referència més estrictament a la dimensió econòmica) incorpora molts altres aspectes; com les condicions inestables i precàries en l'àmbit laboral, el no reconeixement de la ciutadania, els dèficits formatius, les situacions sanitàries més desateses, la inexistència o debilitat de xarxes de protecció social o familiar, etc.

Per aquest motiu, l'exclusió social també es pot definir per la impossibilitat o dificultat intensa d'accedir als mecanismes de desenvolupament personal i d'inserció sociocomunitària. De fet, durant els darrers anys a Catalunya s'ha reduït el nombre de persones en situació d'extrema pobresa. Una dada significativa és la disminució de la demanada de la RMI els anys 2004 i 2005. En canvi, però, s'han incrementat les situacions de risc, de forta vulnerabilitat determinades pels canvis estructurals que s'estan produïnt al nostre país.

A aquests aspectes, cal afegir-hi l'acció dels grans eixos de desigualtat que estructuraven les nostres societats. Així, el fet de ser dona, de ser una persona immigrada o de tenir una determinada edat intensifica la vulnerabilitat de l'individu davant els mecanismes d'exclusió.

En aquest sentit, l'impuls d'aquest **Pla és un exemple més de la nova orientació política del Departament de Benestar i Família**, en el sentit que, les causes d'exclusió socials són enteses no només per motius de pobresa econòmica, sinó que, es fa un pas més enllà en el treball de garantir la igualtat real d'oportunitats per a tothom, posant èmfasi en el fet que la integració plena en la societat, no passa exclusivament per la millora de l'espai econòmic i laboral de l'individu. Les polítiques d'inclusió i cohesió social han de tenir en compte altres àmbits com ara el de la ciutadania i participació i l'espai social i comunitari.

La integració social d'una persona passa pel seu reconeixement i acceptació en **tot tres àmbits**:

- **l'econòmic/laboral,**
- **el de ciutadania/participació**

- **el social/comunitari.**

Les línies estratègiques a partir de les que desenvolupar aquest Pla d'acció social per Catalunya, serien les següents:

2.1 Lluita contra la pobresa i l'exclusió en l'àmbit econòmic

L'escassetat de recursos econòmics, les dificultats financeres de la llar, les situacions de manca de cobertura i protecció social, o la dependència de la protecció social són alguns dels factors que generen vulnerabilitat i exclusió en l'àmbit econòmic i que, combinats i relacionats amb d'altres, deixen a les persones i col·lectius que els pateixen en situació de risc i exclusió social.

En aquest sentit, s'ha de reduir de manera significativa el nombre de persones amb una renda inferior al 60% de la mitjana dels ingressos i treballar per evitar les causes que provoquen risc d'exclusió a col·lectius especialment vulnerables, com la gent gran, les persones amb discapacitats, les immigrades o les sense llar.

De fet, un bon gruix d'aquesta situació de necessitat financera es deriva de les disfuncions del sistema de finançament que ja he esmentat.

2.1.1 Les propostes que fem per avançar en aquesta línia són les de:

- Millorar el nivell de les pensions mínimes de la Seguretat Social que reben els ciutadans. En aquest sentit són moltes les propostes i acords que **hem assolit a Madrid** en matèria de pensions mínimes, com per exemple les millores dels darrers anys i el reconeixement de la compatibilitat de les pensions del SOVI. No

obstant això, tenim llançades diverses propostes de millora de les pensions mínimes, que creiem que s'haurien d'equiparar al Salari Mínim Interprofessional.

- En aquesta línia tenim clar que s'ha d'apostar per desconcentrar el nivell de protecció social dels ciutadans. Com deia abans, una prestació més o menys justa a una part del territori, pot no ser-ho a Barcelona. Apostem doncs per l'establiment dels imports mínims de les prestacions de Seguretat Social i assistencials a les realitats econòmiques del territori, com de fet ja s'ha fet en alguns casos per via dels complements de prestacions.

En aquesta línia, cal dir que Esquerra ha presentat propostes en matèria de política social a Madrid, pendents de ser discutides al Congrés, com són la Proposició de Llei de la Renda Bàsica, la de l'establiment d'una renda general per la ciutadania de ple dret.

2.2 Foment de l'accés a l'ocupació i lluita contra la precarietat i l'exclusió en l'àmbit laboral.

L'impacte dels canvis en l'aparell productiu sobre el mercat laboral han propiciat l'emergència de noves fonts de risc d'exclusió i vulnerabilitat en aquest àmbit.

La desocupació, la subocupació, la incapacitat o la precarietat laboral –expressada tant en termes salarials com de contractació temporal- son alguns factors generadors d'exclusió social que es donen en l'àmbit laboral.

L'accés i la qualitat de l'ocupació són pilars bàsics de la inclusió social que s'han de considerar prioritaris, i per tant, s'han d'impulsar mesures contribueixin a una major ocupabilitat i millora de les condicions laborals de la població catalana, especialment dels col·lectius més vulnerables

En aquest sentit, les dades avalen aquesta afirmació. Dels 1,4 milions de contractes de treball formalitzats a Catalunya al 2004 a treballadors menors de 30 anys, només el 10,89 % eren indefinits. Alhora, d'aquest gruix de contractes, només el 1,89 % eren contractes formatius, és a dir, específicament pensats per la inserció laboral dels joves, i per tant, al voltant del 88 % eren contractes eventuais precaris

.Resulta evident, que no hi ha un mercat de treball que afavoreixi especialment la inserció laboral dels joves, i com a conseqüència, que afavoreixi un índex d'ocupació preventiu de les situacions d'exclusió.

2.2.1 Propostes:

- En aquest sentit apostem i hem apostat per fer propostes en la línia d'incentivar especialment la inserció laboral dels joves, reprenent les bonificacions genèriques que ja existien.
- D'altra banda, també apostem per la **reformulació del contracte d'aprenentatge**, que esdevé un contracte altament precari, per un nou contracte que respectant els beneficis d'inserció laboral que conté aquest, no reverteixi en una precarització insensata del treball.

Si mirem el que ha passat a França els darrers dies, ens adonem que el problema ha estat el de que en l'intent de crear un contracte que facilités la inserció laboral dels joves, s'ha creat un rebuig generalitzat al ser percebut com a precari. El cert és que resulta complex ponderar atractiu pels empresaris i estabilitat pels treballadors, i la lliçó que s'ha d'aprendre dels fets de França és que els joves reclamen un futur millor, que si bé semblaven adormits i diluïts entre la majoria contenta, reclamen un futur millor, amb un accés sensat i raonable al mercat de treball.

- De la mateixa manera, el guany mitjà d'un treballador amb contracte temporal és de mitjana un 40% menys que el d'un assalariat indefinit.
- Apostem en aquest sentit per un amollament de la contractació eventual i temporal, a partir de la premisa que, un percentatge molt important de la contractació temporal és irregular i que per tant, aquesta s'ha desnaturalitzat de forma important. L'aposta seria la de generar contractació estable, però respectant el principi "flexibilitat-seguretat". Les empreses necessiten flexibilitat en la contractació per adaptar les seves estructures al canviant marc competitiu en que interactuen. Els treballadors necessiten seguretat i garanties que els permetin la inserció pacífica en una societat cada cop més complexa.
- Així doncs, apostem per la millora de la qualitat de l'ocupació respectant aquest principi per garantir una millor taxa d'ocupació i reduir els índexs de precarietat laboral.
- D'altra banda, també apostem per **la millora del Salari Mínim Interprofessional**. Aquest, malgrat les millores esdevingudes a partir de l'any 2004, encara no respon a la realitat socioeconòmica ni als nivells que assoleix a d'altres països de la UE. I novament, a Catalunya en patim la diferència, ja que el SMI a Catalunya es fa més curt. Incrementant el SMI fins a un nivell més ajustat a les realitats socials i territorials, de ben segur que minvariem la precarietat laboral que esdevé indefectiblement en exclusió.
- En aquesta línia també, **les mesures contingudes a l' Acord Estratègic per la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l' economia**

catalana marquen les línies per les que s'han de guiar les polítiques actives d'ocupació en benefici del foment de l'ocupació:

- Gestió descentralitzada del Servei d'Ocupació de Catalunya, amb dotació suficient dels plans locals d'ocupació.
- Establiment de protocols de recol·locació sota els principis de transparència, qualitat, no discriminació i igualtat d'oportunitats.
- Consolidació i millora de l'observatori del mercat de treball per tal d'optimitzar la seva funció d'instrument de suport al desenvolupament del Pla General d' Ocupació de Catalunya.
- Creació de comissions de seguiment dels fluxos migratoris per garantir la inserció real i legal dels treballadors arribats a Catalunya. En aquesta línia també apostem per un aspecte més ambiciós com és el de la creació del Servei d' Intermediació Laboral en Origen (SILO), amb la transferència de competències en matèria d'immigració.

En relació a aquesta àrea d'acció, en política estatal hem fet diverses propostes, com la d'una Proposició de Llei al voltant de facilitar la inserció laboral dels estudiants universitaris.

2.3 Lluita contra l'exclusió en l'àmbit formatiu i millora de l'accés a un sistema educatiu integrador i de qualitat

La formació i el foment de la igualtat d'oportunitats són una prioritat a la que cal dedicar una atenció preferent com a element bàsic del progrés i de la cohesió del país, més quan ens trobem en un moment històric en el que transitem cap a la societat del coneixement i les economies informacionals.

Així, la manca d'accés a l'ensenyament obligatori, l'analfabetisme, l'abandonament i el fracàs escolar, els baixos nivells formatius o les barreres lingüístiques són només alguns dels factors de vulnerabilitat i risc d'exclusió que es generen en l'àmbit formatiu, tots ells amb un gran impacte en d'altres àmbits com per exemple el laboral i el relacional.

Un aspecte important per la integració laboral és el de la formació. La creació d'un capital humà professionalitzat és el futur del nostre país.

La millora de les estructures formatives, especialment als primers anys d'escolarització (tant en prevenció del fracàs amb programes de suport als alumnes amb mancances, com en la dotació d'infraestructures, com de mesures de suport i acollida als alumnes immigrants d'inserció tardana), ha de ser una prioritat. Però també ho ha de ser l'establiment d'un sistema formatiu de grau superior que garanteixi un contingent de persones que s'ajustin a les necessitats reals que després el mercat de treball reclamarà.

2.3.1 Propostes:

En aquest sentit apostem per la millora dels índexs d'escolarització post-obligatòria, especialment de la formació professional, amb gratuïtat de llibres de text i programes de beques específics i d'ajut a la mobilitat derivada de l'accés a la formació, increment del nombre de centres, així com amb la millora de la informació facilitada als estudiants els darrers anys d'escolarització obligatòria.

2.4 Lluita contra l'exclusió en l'àmbit socio-sanitari i impuls de polítiques integrals de salut.

Tot i que jurídicament tots els ciutadans tenen garantida l'assistència sanitària, hi ha sectors de població que per diverses raons tenen dificultats d'accés a la cobertura sanitària pública. Es per aquest motiu que es fa necessari potenciar mesures eficaces i efectives per a fer front a les desigualtats i les situacions de risc i vulnerabilitat que es generen.

Factors com la manca d'accés al sistema i als recursos socio-sanitaris bàsics, les drogodependències i malalties relacionades, les malalties infeccioses, els trastorns mentals, les discapacitats o altres malalties cròniques que provoquen dependència han de ser doncs abordats també en termes de lluita contra l'exclusió social. Alhora, cal ampliar el catàleg de disfuncions de la salut que s'han d'entendre com a dependències.

2.4.1 Propostes En aquest sentit apostem per la universalització plena de l'accés a la sanitat pública, en tant que a més d'una garantia individual, resulta ser una garantia pel benestar sanitari del col·lectiu, amb l'establiment de mesures d'apropament de la salut a col·lectius d' exclosos, per mitjà de campanyes divulgatives, de facilitació de

l'acreditació sanitària, en definitiva, amb mesures d'apropament de la xarxa pública de salut als col·lectius que en poden ser exclosos.

Un aspecte molt important pel que apostem és pel de la recatalogació de les patologies o disfuncions que comporten la consideració legal de disminuït. Hi ha moltes patologies alimentàries, per exemple, que comporten que les famílies que les pateixen es trobin en dificultats en tant que moltes d'elles no són considerades generadores de disminució física.

Això limita les seves possibilitats a accedir sovint a ajuts i al reconeixement legal. Apostem per optimitzar el catàleg d'aspectes que comporten la consideració de disminuït físic per ampliar l'univers de protegits a aquell que realment reclama la societat actual.

En aquesta àrea, pel que fa a política estatal, hem de dir que Esquerra ha presentat diverses propostes de millora. Així, s'ha presentat propostes que han estat acceptades pel Congrés en relació al tractament i integració de les persones afectades pel VIH/SIDA i la vacuna preventiva, la píndola del dia següent, reducció del tipus d' Iva a determinats aliments bàsics per persones amb problemes de restricció en l'alimentació, reconeixement de discapacitació a les persones amb dificultats o alteracions alimentàries (al·lèrgies), plans d'acció sobre la fibromialgia i la fatiga crònica.

2.5 Lluita contra els desequilibris territorials i millora de la cohesió en l'àmbit rural i urbà.

L'ordenació i la planificació territorial, les polítiques de foment, la mobilitat, l'equilibri territorial i el desenvolupament sostenible són elements que influeixen en la cohesió social d'un país.

Per contra, el deteriorament de l'espai públic, les deficiències en la mobilitat, la marginació econòmica, el deteriorament i/o l'absència d'equipaments, serveis i recursos, i l'estigmatització del territori són factors generadors de risc i exclusió social que es donen en l'àmbit del territori, l'entorn i l'espai.

En termes d'inclusió i cohesió social és necessari, doncs, que les situacions d'especial necessitat siguin contestades d'acord amb les dinàmiques pròpies i diferenciades de cada territori, adequant-se a les especificitats territorials i intervenint sobre les desigualtats i desequilibris territorials des de l'atenció a la diversitat i en favor d'un desenvolupament sostenible.

La injustícia social, si és territorial ho és més. La injustícia social al món no urbà és sovint més severa, en tant que les infraestructures de protecció social no són a l'abast. Són elements que s'han d'impulsar necessàriament.

- la millora de la xarxa d'atenció socio-sanitària
- la millora de les infraestructures de comunicació

- la millora de les infraestructures educatives
- la millora de les xarxes de distribució dels subministraments essencials

2.6 Lluita contra l'exclusió en l'àmbit residencial i impuls de mesures que garanteixin l'accés a l'habitatge digne.

La inaccessibilitat a un habitatge, així com les condicions precàries d'habitabilitat són factors generadors d'exclusió social que operen en l'àmbit residencial i que en el nostre país afecten cada cop més a col·lectius diversos. En aquest sentit, cal entendre que l'habitatge és un element clau tant en la configuració dels processos d'exclusió com un necessitat bàsica de primer ordre que cal garantir en termes d'inclusió social i de drets de ciutadania. Disposar d'un habitatge en condicions ha de comportar entre d'altres mesures fer front a la rigidesa del mercat i incrementar l'habitatge protegit. En només 10 anys, gairebé s'ha duplicat el nombre de llars unipersonals, augmentant també el nombre de llars monoparentals.

Són aquestes dues tendències que afecten principalment a les dones i als majors de 65 anys. El 80,7% de les llars amb un adult amb infants a càrrec són dones i el 45,3% de les llars unipersonals són persones de més de 65 anys, de les quals el 78% són dones.

En aquesta línia, Esquerra ha presentat a Madrid propostes concretes, pendents de debat, com es l'alienació de sol públic com a fórmula per facilitar l'accés dels ciutadans a l'habitatge.

2.7 Foment de mesures de protecció a les famílies i a les xarxes socials de proximitat i lluita contra l'exclusió en l'àmbit relacional.

Les xarxes familiars i socials de proximitat, en la mesura que són pilars bàsics de desenvolupament personal i l'espai de solidaritat i sociabilitat de les persones, exerceixen un Un ascensor social per a Catalunya JG

paper determinant tant en termes d'inclusió social com en termes de configuració de processos de desafiliació i exclusió social.

Així, el deteriorament de les xarxes familiars (conflictes o violència intrafamiliar), l'escassetat o feblesa de xarxes familiars (monoparentalitat, soledat...), l'escassetat o feblesa de xarxes socials de proximitat, i el rebuig o l'estigmatització social són factors d'exclusió social en l'àmbit relacional.

L'envelliment progressiu de la població i el creixement del nombre de gent gran que viu sola, l'eclosió del fenomen immigratori, la progressiva transformació de les relacions socials en l'ordre familiar i la creixent monoparentalitat, o l'augment del nombre de denúncies per violència en l'àmbit domèstic i familiar, entre d'altres, dibuixen nous escenaris socials en l'àmbit relacional que alhora poden traduir-se, conjugats amb factors d'altres factors, en situacions de risc i vulnerabilitat com també en un repte social, cultural i polític.

2.7.1 Propostes

- extensió dels serveis d'ajut domiciliari, arribant a garantir serveis de proximitat un percentatge no inferior al 4 per cent de la població catalana major de 65 anys en un període de dos anys.

Com veieu, els percentatges no són especialment ambiciosos, però els marges de disponibilitat que el sistema de finançament ens deixa no són tampoc optimistes...

- impulsar per mitjà de la formació, catalogació i foment de l'activitat dels serveis de proximitat, en tant que nou jaciment d'ocupació, que tenen un doble interès social; el de la creació d'ocupació per si mateix, i el de la dotació de serveis a les persones depenents.

- incrementar els serveis de teleassistència
- desenvolupament d'un sistema d'atenció integral a la dependència
- elaboració d'un Pla d' Integració Sociolaboral de les persones amb discapacitat.

Pel que fa a política general, dir que en aquest sentit s'ha presentat propostes de millora de l'adopció internacional i diverses propostes de conciliació de vida laboral i familiar, així com de permisos de paternitat.

2.8 Foment de l'acció comunitària i participativa i lluita contra l'exclusió en l'àmbit de la ciutadania.

L'accés i l'exercici de la ciutadania constitueix un no menys important mecanisme d'integració social que, al seu torn, requereix d'un reconeixement del que en resten exclosos una part de la població.

Factors com la privació de l'accés a la ciutadania o l'accés restringit, la privació o suspensió de drets en espais del sistema penal, o el fenomen de la desafecció política vinculat a processos de desafiliació social i comunitària esdevenen elements de risc i vulnerabilitat que al seu torn tenen un impacte directe en l'emergència de factors d'exclusió de tota la resta d'àmbits.

Davant l'acció d'aquest factors, la dimensió comunitària en l'acció per a la inclusió esdevé fonamental, ja que actua contra la desafiliació social i la desafecció política promou l'exercici de la participació social i ciutadana. **El nostre ascensor social ha de**

romandre amb les portes ben obertes, sense exclusions de cap tipus. Tothom qui vulgui ha de poder pujar-hi.

2.8.1 Propostes

- assumir competències en matèria d'immigració, per tal que la posterior integració sigui més acurat a la nostra realitat. El marc actual de competències, en que **uns regulen els fluxes i la documentació, i d'altres administracions o territoris pateixen les conseqüències d'un sistema deficitari**, no ajuden a la integració social dels immigrants i dels que pretenen ser ciutadans.
- **Elaboració de Plans d'acollida específics**, i com no, per la dotació pressupostària adient per afavorir polítiques d'inserció, especialment, des del món local.

3. Acció política de futur d' Esquerra en el benestar dels ciutadans.

3.1 Llei de Serveis Socials

S'ha endegat l'elaboració de la **Llei de Serveis Socials**, que cerca establir la garantia del dret als serveis socials per a totes les persones que tenen necessitats socials a Catalunya.

Ara per ara, els serveis socials constitueixen pel país un sistema feble per la manca de cobertura universal i el reconeixement específic del dret subjectiu a la seva utilització.

Els principals elements innovadors d'aquesta Llei són:

- En l'horitzó 2009 es preveuen un conjunt de noves dotacions de serveis que suposin, com a mínim, la generació de 40.000 nous llocs de treball a Catalunya.
- També suposa la cobertura completa de serveis per a la infància i l'adolescència en risc i per als col·lectius de persones amb discapacitat física, psíquica i sensorial.
- Comporta la instauració com a dret garantit dels serveis per a persones amb drogodependències, amb sida, víctimes de la violència domèstica i en situació d'exclusió social.
- Suposa l'implantació d'un Pacte amb els ajuntaments per treballar i corresponsabilitzar-se conjuntament de la xarxa de serveis socials pública, en la que la responsabilitat local serà creixent en els futurs anys.
- Implica l'aprovació pel Parlament de la Cartera de Serveis.
- El desenvolupament de la Llei portarà aparellat l'aflorament de molta ocupació submergida (de persones immigrants i de familiars cuidadors) en l'atenció a les persones amb dependència.

3.2 Llei de prestacions socials

Pel que fa a la llei de prestacions socials, cal destacar que en el seu primer any d'aplicació (*tenint en compte que s'apliqui un 65% de l'índex de suficiència*) ja atorgarà 515 euros per cada persona perceptora de pensió no contributiva, quantitat que supera amb escreix l'import que l'Estat ha incrementat aquest tipus de pensió en els darrers 5 anys. **Aquesta nova llei:**

Un ascensor social per a Catalunya JG

- Garantirà que cap persona a Catalunya tingui uns ingressos per sota del llindar de la pobresa : 7137 euros/any.
- Serà una gran eina d'inclusió social ja que lluitarà contra la pobresa i l'exclusió social, com a camí per garantir realment igualtat d'oportunitats a tota la ciutadania de Catalunya.
- És d'esquerres: és una llei avançada i progressista en l'àmbit de les polítiques socials que mira cap a les classes populars i els col·lectius més desafavorits.

Com a NOVETATS incorpora:

- És una Llei inèdita al conjunt de l' Estat, cosa que situa a Catalunya com a pionera, una vegada més, en l'àmbit del benestar.
- És la primera vegada que des de l'ordenament jurídic es distingeix dos tipus de prestacions, unes amb dret de concurrència i les altres per dret subjectiu, amb la seguretat i garantia que dona a totes aquelles persones beneficiàries.

Llei integral d'infància.

La nova Llei d' Infància que prepara el Departament de Benestar i Família, pretén donar una major protecció i seguretat jurídica als infants, especialment en situacions de vulnerabilitat.

És imprescindible poder comptar amb una llei integral que abasti tota la legislació dispersa en relació a la infància, aglutinant en una llei tant a la infància desprotegida o en risc, com a la resta dels infants de Catalunya.

L'acció legislativa seguida pel Parlament de Catalunya en matèria d'infància s'ha caracteritzat per una multiplicitat de normes que compliquen, en gran mesura, la comprensió global de la matèria. És aquest l'esperit que inspira la futura Llei d'Infància, que situa a l'infant al centre del sistema: l'adequació del sistema i dels recursos a les necessitats dels infants; i no a l'inrevés.

Les polítiques d'atenció i protecció de la infància no poden desvincular-se de les polítiques de protecció social, econòmica i jurídica de la família, i és del tot necessari que les polítiques de protecció social tinguin més impacte en la infància. S'imposa així la col·laboració de l'Administració i les famílies per aconseguir una protecció integral dels menors d'edat. La llei Integral anirà també a detectar les situacions de risc per tal d'aplicar mesures preventives que evitin la intervenció més dràstica com es la declaració de desemparament i la separació del nucli familiar.

Així, per una banda, dins de la nova redacció del Codi de Família dins del Codi Civil català que està ultimant el Departament de Justícia, el Departament de Benestar ha proposat d'incloure determinats conceptes claus i innovadors en relació a la infància que es desenvoluparan posteriorment a la Llei integral.

Principals innovacions

1. Limitació del termini per recórrer la declaració de desemparament. Amb el marc legal vigent, quan es resol una situació de desemparament en relació a un menor, és a dir, que la Direcció General d'Atenció a la Infància assumeixi la tutela d'aquest menor i suspengui la potestat dels pares, no existeix un termini tancat d'impugnació per part dels pares per oposar-se a aquesta resolució.

2. Limitació del termini per recórrer un procés preadoptiu. En la línia de promoure una llei menys biològica, s'opta perquè la mesura d'acolliment preadoptiu sigui constituïda per l' Administració sense necessitat del consentiment dels pares o tutors.

3. Creació de la figura de l'acolliment permanent. Seran aquells casos d'infants que han de ser separats definitivament de la família biològica i no sigui aconsellable o viable la constitució d'un acolliment preadoptiu, o que els infants no volen un canvi de filiació per motius personals, no volen deixar de ser jurídicament fills de qui són.

4. Acció de Govern d' Esquerra Republicana de Catalunya.

4.1 A Catalunya

Malgrat que la situació de finançament i competències no deixa molt marge d'acció i que el futur no ens depara masses bons auguris, no es pot deixar de costat les accions dutes a terme per la conselleria de Benestar i Família en la seva acció de govern i dirigides a complir el compromís que l'any 2003 vàrem assumir: tirar endavant la construcció nacional i social de Catalunya; i elevar, d'aquesta manera, l'ascensor social català cap als àtics del benestar.

En aquest sentit, des de **BiF** s'ha treballat a consciència per aconseguir catapultar l'ascensor social català. Per exemple,

-s'han creat 166 nous equipaments per la gent gran, discapacitats i malalts mentals.

- 3300 noves places públiques de gent gran en dos anys

- s'ha millorat l'atenció a les persones amb discapacitat i a les seves famílies: reducció de l'endarreriment del pagament per part de l'administració de l'ajut a la creació de llocs de treball en centres especials de treball.

- S'han incrementat les dotacions pressupostàries per eixugar les excessives llistes d'espera per a la valoració de discapacitats.

- També **s'han incrementat** els ajuts al programa d'Ajuda al discapacitat que necessita el suport d'una tercera persona o el de Viure en Família, igual que els complements de les pensions de viduïtat, els ajuts a les famílies amb la voluntat de donar un suport cada cop més integral dins les unitats familiars; **que enguany han arribat a 284.000 famílies catalanes.**

- S'han endegat 70 programes d'integració al Pla de la Ciutadania i Immigració amb la finalitat d'establir una societat amb una correcta gestió de la presència de col·lectius i persones arribades d'arreu. En aquest context, trobem l'augment d'ajuts als ajuntaments per crear programes d'acollida i les aules d'acollida, una iniciativa pionera per fomentar la integració.

- També s'han incrementat, gairebé en un 50%, els ajuts al món local i a les entitats d'iniciativa social per als programes preventius d'infància al risc; ja que el Departament ha considerat prioritari incrementar en aquests darrers exercicis els fons econòmics destinats a finançar els ens locals i les entitats d'iniciativa social que promouen programes preventius en l'àmbit de l'atenció a la infància i l'adolescència,

en la línia de dotar progressivament de més recursos les polítiques adreçades a la infància i l'adolescència.

En xifres globals, l'any 2005 s'han destinat 4,6 M d'€ a subvencionar els ens locals i les entitats d'iniciativa social en programes preventius per a la infància i l'adolescència en risc. El pressupost per al 2006 incrementarà en un 17,3% aquesta quantitat i situa la previsió en 5,4 M d'€. Destacar que l'any 2003 la quantitat era de 2,3 M d'€. **Tot plegat evidencia la clara voluntat del nostre executiu de dotar l'ascensor social de Catalunya dels recursos necessaris per créixer. Però per assolir aquesta fita, hem d'assolir, abans, la d'un finançament més just.**

En aquest sentit, si un dia el nostre ascensor social apareix amb el cartell de “fora de servei”, que això no signifiqui que està espatllat o embussat per culpa del finançament, sinó que l'estant reformant per ascendir cap als àtics del benestar social.

4.2 Des del Congrés dels Diputats: Llei de dependència

Una de les raons que impulsaren a Esquerra a donar suport a la investidura del president del govern de Rodríguez Zapatero va ser comprometre un seguit d'iniciatives legislatives de caràcter social a realitzar durant l'actual legislatura amb l'objectiu de consolidar l'Estat del Benestar i incrementar-ne la intensitat. En aquest sentit, la construcció i el desenvolupament del quart pilar de l'Estat del benestar esdevé l'objectiu prioritari, més enllà de tot allò que de millora s'ha d'assolir respecte a la sanitat, l'educació i el sistema de pensions.

Dit això, Esquerra considera que la nova llei ha de girar al voltant de dos eixos fonamentals:

Un ascensor social per a Catalunya JG

1. Ha de ser una llei progressista, tant pel que fa el reconeixement dels drets universals, subjectius i exigibles, com a la provisió de recursos i serveis.

2. Ha de ser una llei de caràcter federal, atenent al caràcter exclusiu de les competències autonòmiques en matèria de serveis socials.

Per la qual cosa, l'avant-projecte de llei no ens sembla prou acceptable perquè:

1. No reconeix clarament la universalitat del dret
2. No supera, si més no d'una vegada per totes, l'assistencialisme per poder avançar cap a un model de foment de la vida plena i autònoma. En conclusió, confon dependència i discapacitat.
3. Crea una estructura que interfereix les prestacions de serveis socials.
4. Exclou o no preveu suficientment un seguit de serveis i de col·lectius d'usuaris que caldria que hi fossin presents (disminuïts psíquics, malalts mentals i persones de 0-3 anys, per exemple).
5. No connecta suficientment el sistema que es pretén crear i el sistema sanitari.
6. No es garanteixen prou recursos per tal d'assolir els objectius amb menys temps.
7. Es consolida el copagament com una fórmula perenne.

Segons el criteri d'Esquerra

- **Pel que fa als drets:**

La llei ha de garantir el reconeixement d'un dret nou, universal, subjectiu i exigible a tota la ciutadania per tal que els diferents col·lectius de gent gran, persones disiminuïdes, menors de tres anys, persones amb malalties mentals, etc, s'hi sentin reconegudes.

- **Pel que fa a l'organització:**

L'Estat, a través de les estructures autonòmiques, ha de garantir i finançar la igualtat dels serveis bàsics (atentent al mandat constitucional) sense necessitat de crear un Sistema Nacional de Dependència que complica, confon i interfereix la xarxa actual de serveis socials autonòmics (Prodep)

- **Pel que fa als serveis i prestacions bàsics i comuns:**

Un ascensor social per a Catalunya JG

Ha de correspondre a l'Estat l'establiment dels serveis i prestacions bàsics i comuns a tota la ciutadania, visquin on visquin, i se n'ha de fer càrrec des del punt de vista econòmic, amb la qual cosa l'Estat podrà garantir la igualtat entre territoris. Ara bé, ha de correspondre a les CCAA la valoració, la preescripció i la prestació d'aquests serveis bàsics i comuns a partir de la xarxa pública de serveis socials actual i finançats mitjançant transferències del mateix Estat.

L'òrgan de treball i presa de decisions pel que fa al catàleg bàsic i comú hauria de ser la Conferència Sectorial de Asuntos Sociales.

- **Pel que fa al contingut del Catàleg bàsic i comú:**

S'hauria de definir clarament el Catàleg de serveis socials i prestacions bàsics i comuns d'obligatorietat a tot l'Estat. Aquest Catàleg de serveis bàsics i comuns hauria d'incloure:

1. Teleassistència.
2. Servei d'ajuda a domicili.
3. Centres residencials per a majors de 65 anys depenents i centres residencials per a disminuïts psíquics i grans discapacitats físics o assistent personal.
4. Servei d'atenció primerenca.

- **Pel que fa als serveis i prestacions referencials:**

Ha de correspondre a les CCAA, a través de la seva legislació pròpia, l'establiment dels serveis i prestacions no inclosos en allò bàsic i comú.

- **Pel que fa al contingut del catàleg referencial:**

S'hauria de definir el Catàleg de serveis socials i prestacions referencials. Aquest catàleg hauria d'incloure:

- 1. Serveis de promoció a la vida independent.**

- a) assistent personal.
- b) prevenció de situacions de dependència.
- c) suport a l'oci.

Un ascensor social per a Catalunya JG

- d) suport a la integració laboral.
- e) suport a l'habitatge.
- f) suport tècnic per a l'autonomia.

2. Serveis d'ajuda a domicili.

3. Serveis d'acollida.

- a) centres de dia per a persones de més de 65 anys amb dependència.
- b) centres de dia per a persones menors de 65 anys amb dependència.
- c) centres de dia d'atenció especialitzada.
- d) centres de nit.

4. Serveis residencials.

- a) pisos tutelats.
- b) Places de respir familiar

- **Pel que fa al finançament:**

El finançament del Catàleg de serveis bàsics i comuns, a càrrec de l'administració general de l'Estat, s'hauria d'identificar clarament dins de la Llei dels pressupostos generals de l'Estat, a manera de partida oberta, per tal de poder cobrir totes les necessitats no previstes. Les transferències a les CCAA hauran de contemplar diferents variables de caràcter socio-demogràfic, territorials, de potencials usuaris futurs, etc.

Cal contemplar la creació de diferents Fons de Compensació per tal de poder fer front, d'una banda, als dèficits històrics en algunes CCAA, i d'altra, poder afrontar possibles desviacions producte de les diverses singularitats autonòmiques. En el cas de Catalunya: l'IPC català més alt que no pas el d'altres territoris, desajustaments entre les previsions i l'evolució de les necessitats, etc.

També cal tenir present que l'Estat recuperarà part de la inversió, via retorn fiscal, per la qual cosa caldria que aquest retorn, fruit de l'esforç personal, familiar i de les mateixes polítiques de les administracions locals i del governs dels CCAA, es reinvertís en aquelles CCAA que han protagonitzat l'esforç. Aquest darrer punt per a Esquerra és bàsic ja que ens permet contemplar el coopagament com una mesura transitòria.

- **Pel que fa al bàrem:**

Vetllarem per la revisió del bàrem actual per tal d'incloure-hi els darrers dictàmens de l'OMS, en especial referència a les malalties mentals, al.lèrgies, etc.

- **Pel que fa al desplegament:**

Caldria injectar més diners per tal d'assolir l'objectiu abans del 2015